

Bruxelles, 26. veljače 2025.
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Europski semestar 2025.: Izazovi srebrne transformacije – poticaji i sustavna rješenja za promicanje dobrovoljne, produljene profesionalne aktivnosti starijih osoba – rasprava o politikama

Za delegacije se u prilogu nalaze smjernice predsjedništva o navedenoj temi s ciljem održavanja rasprave o politikama u okviru sastanka Vijeća (EPSCO) 10. ožujka 2025.

Starije su osobe trenutačno često izložene visokom riziku od siromaštva, a njihov kontinuirani doprinos gospodarstvu i društvu nije u potpunosti prepoznat. Poznija dob mnogih starijih osoba obilježena je podcjenjivanjem, pa čak i diskriminacijom ili isključenošću.

Iako su se od 2009. stope aktivnosti i zaposlenosti osoba u dobi od 55 do 64 godine povećale, još su znatno niže od stopa aktivnosti i zaposlenosti radnika u zreloj dobi, osobito kad su posrijedi starije žene, što upućuje na to da i dalje postoji neiskorišteni potencijal za daljnje povećanje aktivnosti. Stopa dugotrajne nezaposlenosti (12 mjeseci ili više) također je mnogo viša među starijim radnicima nego u drugim dobnim skupinama. Vraćanje starijih osoba u aktivnost može doprinijeti ublažavanju negativnog učinka starenja stanovništva na radnu snagu u EU-u te očekivanog povećanja nedostatka vještina i radne snage. Kako bi se uklonile posebne prepreke zapošljavanju s kojima se suočavaju starije osobe, kao što je dobna diskriminacija pri zapošljavanju, potrebne su prilagođene politike. Politike zapošljavanja uglavnom su usmjerene na odrasle osobe „radne dobi”, čime se osobama u dobi za umirovljenje ograničava pristup mogućnostima zapošljavanja ili obrazovanju odraslih. Nadalje, ograničena dostupnost usluga skrbi otežava neformalne obveze skrbi starijih žena i negativno utječe na njihovo sudjelovanje na tržištu rada.

Digitalna tehnologija često se ističe kao način da se pruže rješenja za starenje radne snage. Međutim, možda bi se moglo učiniti više kako bi se osigurale potrebne digitalne vještine, kao i dostupnost, cjenovna pristupačnost i raspoloživost novih tehnologija, što uzrokuje niz problema, uključujući jasan rizik od isključenosti nekih ljudi.

Uz osiguravanje posebnih usluga za starije osobe, kao što je dugotrajna skrb, za smanjenje ranjivosti i promicanje uključenosti starijih osoba potrebno je zajamčiti ravnopravan pristup osnovnim uslugama. Starenje se i dalje promatra iz perspektive troškova umjesto iz perspektive kako se mogu iskoristiti mogućnosti koje pruža produljenje očekivane životne dobi te je i dalje nisko na popisu prioriteta većine vlada.

Starenje i odgovarajuće potporne mehanizme za starije osobe trebalo bi uključiti u socijalno i ekonomsko planiranje u okviru nacionalnih politika. U politikama koje se odnose na zapošljavanje, radne uvjete, zdravstvo, prijevoz, stanovanje i socijalnu skrb trebalo bi uzeti u obzir potrebe starijih osoba. Ti sektorski ciljevi također bi trebali biti integrirani u šire socijalne strategije.

Mirovinskim sustavima također se može potaknuti dulji radni vijek, osobito omogućivanjem pojedincima da kombiniraju mirovinu s nastavkom profesionalne aktivnosti ili povećanjem poticaja za produljeno sudjelovanje u radu. Čimbenici koje treba uzeti u obzir uključuju pravedno postupanje prema radnicima koji rano stupaju na tržište rada ili su zaposleni na fizički zahtjevnim ili opasnim radnim mjestima odnosno kombiniraju posao s obiteljskim obvezama i obvezama skrbi, potrebu za očuvanjem mogućnosti preraspodjele među skupinama koje ostvaruju prihod i zaštitu prekida karijere.

Na razini EU-a, u Zaključcima Vijeća o uključivanju starenja u javne politike, Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava i europskoj strategiji za skrb ističe se važnost toga da se zajamči da stariji radnici i starije osobe i dalje budu aktivno uključeni u tržište rada i šire društvo. Kako bi se povećala socijalna konvergencija i izgradila snažnija socijalna Europa, Komisija je postavila cilj da do 2030. 78 % Europljana bude u radnom odnosu. Mnoga načela iz europskog stupa socijalnih prava relevantna su za aktivno i zdravo starenje, od pristupa obrazovanju i cjeloživotnom učenju preko jednakih mogućnosti, prihoda i mirovina do dugotrajne skrbi i zdravstvene skrbi ili pravednih radnih uvjeta. Kako bi se to postiglo, EU i njegove države članice morat će nastaviti ulagati u kvalitetna i uključiva radna mjesta i radne uvjete za sve, uključujući starije radnike.

Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava pretočen je u znatan broj i raspon inicijativa koje je Europska komisija predložila u području socijalnih pitanja, od kojih mnoge izravno utječu na starije osobe. Program vještina za Europu uključuje mjere za povećanje fleksibilnosti oblika osposobljavanja, kao i njihove prikladnosti za društva koja stare u cjeloživotnoj perspektivi. Predviđanje promjena u kontekstu društava koja stare i upravljanje tim promjenama također je jedan od prioriteta iz strateškog okvira EU-a za zdravlje i sigurnost na radu za razdoblje 2021. – 2027.

Demografske promjene postavljaju pred nas nove izazove i nalažu, među ostalim, dulji radni vijek. U odgovoru politike na te izazove mora se uzeti u obzir nezadovoljstvo javnosti prijedlozima za povećanje dobi za umirovljenje te proučiti načine za pozitivno poticanje dobrovoljne aktivnosti na tržištu rada. Kao prvo, moramo ukloniti prepreke s kojima se trenutačno suočavaju stariji radnici kako bi ostali na tržištu rada i ponuditi prilagođena rješenja kako bi se osigurala visoka kvaliteta poslovnog života. Države članice, kao i europske institucije, moraju usvojiti pristup u kojem se uzimaju u obzir stvarni čimbenici tijekom životnog vijeka i učinak zaposlenja na život pojedinca te uvažava puni potencijal i iskustvo starijih osoba na tržištu rada i u društvu. Dio predloženih mjera predstavlja korak u pravom smjeru, primjerice stavljanje snažnog naglaska na cjeloživotno učenje.

S obzirom na heterogenost tržišta rada, uključujući raznolikost sektora i zanimanja te vrsta radnih mjesta i ugovora, trebali bismo utvrditi politike i prakse za osnaživanje starijih radnika.

Iako je većina javnih politika koje mogu doprinijeti osnaživanju starijih osoba primarno u nadležnosti država članica, starenje stanovništva znatno utječe na ponudu radne snage i dugoročnu održivost javnih financija. Stoga je posrijedi izazov koji zaslužuje pozornost i u okviru europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika i politika zapošljavanja. U tom kontekstu važno je usvojiti holistički pristup davanjem jednake važnosti politikama kojima se podupire aktivno starenje, dobrovoljno produljenje radnog vijeka i osnaživanje starijih osoba u društvu.

Posljednjih je godina u EU-u došlo do korjenitih promjena te je prilagodio svoje političke prioritete izazovima koji slijede. EU je odlučan u namjeri da osigura održiv prosperitet i konkurentnost, a istodobno ojača socijalno tržišno gospodarstvo i zaštiti svoju suverenost, ekonomsku sigurnost i globalni utjecaj.

Europski semestar, kao središnji mehanizam za koordinaciju ekonomskih politika i politika zapošljavanja država članica, pruža okvir za provedbu potrebnih ulaganja i reformi. U okviru europskog semestra i dalje će se utvrđivati socioekonomski izazovi i pružati smjernice o mjerama politike koje su potrebne da se odgovori na te izazove i time poboljša konkurentnost, održivost i socijalna pravednost EU-a.

Cilj je europskog semestra 2025. povećati konkurentnost EU-a i njegovu otpornost na buduće promjene podupiranjem napretka prema zelenom, digitalnom, uključivom i otpornom gospodarstvu.

U okviru semestra dosad su analizirani izazovi povezani sa starenjem stanovništva, kao i potencijal starijih radnika u određenim aspektima, te je preporučeno osiguravanje više osposobljavanja i otvaranje radnih mjesta u sektoru zdravstva i dugotrajne skrbi, što je neophodno kako bi se odgovorilo na rastuću potražnju za uslugama skrbi, povezanu sa starenjem stanovništva, a razmotrena je i važnost integracije starijih radnika na tržište rada kako bi se odgovorilo na nedostatak vještina i radne snage. Međutim, moglo bi se dodatno istaknuti da su starije osobe izvor radne snage koji raspolaže vještinama, iskustvom i potencijalom ili staviti dodatan naglasak na poboljšanje zdravlja ili produljenje godina zdravog života. Trebalo bi uzeti u obzir niske stope zaposlenosti starijih osoba na tržištu rada i uzroke za to.

U kontekstu europske strategije za skrb (2022.) i Preporuke Vijeća o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi (2023.), u kojima se potvrđuje uloga semestra u provedbi strategije, smatramo da bi trebalo posvetiti pozornost politikama zdravstvene i dugotrajne skrbi iz perspektive usmjerene na pacijente. U okviru semestra trebale bi se i dalje uzimati u obzir stope siromaštva i socijalne isključenosti starijih osoba, osobito starijih žena, na razini EU-a. U području cjeloživotnog učenja i vještina mogla bi se spomenuti niska razina sudjelovanja starijih osoba u obrazovanju odraslih.

Ako nam je cilj povećati napore za promicanje otpornog gospodarstva i socijalne uključenosti, trebamo razmotriti način na koji želimo da se u okviru europskog semestra analiziraju javne politike o starenju općenito, a konkretno pozitivni poticaji za dulji radni vijek, te u skladu s time dati preporuke državama članicama.

U tom kontekstu ministri i ministrice pozvani su da iznesu svoja mišljenja o pitanjima u nastavku:

- 1) Koje poticaje politike vaša zemlja primjenjuje kako bi promicala dulji radni vijek?*
- 2) Smatrate li da se u okviru europskog semestra već posvećuje dostatna pozornost izazovima i prilikama povezanim sa starenjem stanovništva ili bi nekima od njih trebalo posvetiti veću pozornost? Ako je odgovor potvrdan, koji su to izazovi i prilike?*
